

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2023. gada 30. martā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesību aktu tuvināšana – Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu – Direktīva 2009/103/EK – 3. pants – Transportlīdzekļu obligātā apdrošināšana – 18. pants – Tiesības celt tiešu prasību – Piemērojamība – Atlīdzības summas noteikšana – Hipotētiskās izmaksas – Iespēja izvirzīt dažus nosacījumus atlīdzības samaksai – Transportlīdzekļa pārdošana

Lietā C-618/21

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie* (Galvaspilsētas Varšavas rajona tiesa Varšavā, Polija) iesniegusi ar 2021. gada 30. augusta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2021. gada 30. septembrī, tiesvedībā

AR

pret

PK S.A.,

CR,

un

BF

pret

SI S.A.,

un

ZN

pret

MB S.A.,

un

* Tiesvedības valoda – poļu.

NK sp. z o.o. s.k.,

pret

PK S.A.,

un

KP

pret

SI S.A.,

un

RD sp. z o.o.

pret

EZ S.A.,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*], tiesneši D. Gracijs [*D. Gratsias*] (referents), M. Ilešičs [*M. Ilešič*], I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] un Z. Čehi [*Z. Csehi*],

ģenerālvokāts: Ž. Rišārs Delatūrs [*J. Richard de la Tour*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

- AR vārdā – *R. Lewandowski, radca prawny*,
- KP vārdā – *L. Nawrocki, radca prawny*
- RD sp. z o.o. vārdā – *G. Stasiak, radca prawny*,
- SI S.A. vārdā – *M. Nycz, radca prawny*,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
- Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vlácil*, pārstāvji,
- Vācijas valdības vārdā – *J. Möller, P. Busche* un *M. Hellmann*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *U. Małecka, B. Sasinowska* un *H. Tserepa-Lacombe*, pārstāves,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2022. gada 15. decembra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 2009, L 263, 11. lpp.) 18. pantu kopsakarā ar šīs direktīvas 3. pantu.
- 2 Šī prasība tika iesniegta sešās tiesvedībās attiecīgi starp AR pret PK S.A. un CR, BF pret SI S.A., ZN pret MB S.A., NK *sp. z o.o.* s.k. pret PK S.A., KP pret SI S.A., kā arī RD *sp. z o.o.* pret EZ S.A. – transportlīdzekļu īpašnieki pret personu, kuras ir atbildīgas par šiem transportlīdzekļiem nodarītajiem bojājumiem, civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas sabiedrībām, pamatojoties uz prasību atlīdzināt kaitējumu, kas radies nodarīto bojājumu dēļ.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2009/103 30. apsvērumā ir teikts:

“Tiesības atsaukties uz apdrošināšanas līgumu un izvirzīt [celt] tiešu prasību pret apdrošināšanas sabiedrību ir ļoti nozīmīgs faktors jebkura transportlīdzekļa negadījuma cietušo aizsardzībai. Lai veicinātu efektīvu un ātru prasījumu nokārtošanu un lai pēc iespējas izvairītos no dārgiem juridiskiem procesiem, tiesības izvirzīt [celt] tiešu prasību pret apdrošināšanas sabiedrību, kas sedz atbildīgās personas civiltiesisko atbildību, būtu jāparedz jebkuros mehānisko transportlīdzekļu negadījumos cietušajiem.”

- 4 Šīs direktīvas 3. pantā “Transportlīdzekļu obligātā apdrošināšana” ir noteikts:

“Katra dalībvalsts, ievērojot 5. pantu, veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta.

Sedzamās atbildības apjomu un apdrošināšanas seguma noteikumus nosaka, pamatojoties uz pirmajā daļā minētajiem pasākumiem.

[..]

Pirmajā daļā minētā apdrošināšana obligāti attiecas gan uz kaitējumu īpašumam, gan uz miesas bojājumiem.”

- 5 Atbilstoši minētās direktīvas 5. pantam dalībvalsts drīkst atkāpties no 3. panta prasībām attiecībā uz dažām fiziskām vai juridiskām personām, publiskām vai privātām personām, vai dažu veidu transportlīdzekļiem vai konkrētiem transportlīdzekļiem ar speciālu numura zīmi.

6 Šīs pašas direktīvas 9. panta “Minimālā summa” 1. punktā ir paredzēts:

“Neskarot lielākas garantijas, ko var noteikt dalībvalstis, katra dalībvalsts pieprasa, lai 3. pantā minētā apdrošināšana būtu obligāta vismaz attiecībā uz šādām summām:

- a) ja nodarīti miesas bojājumi – minimālā apdrošināšanas seguma summa 1 000 000 [EUR] katram cietušajam vai 5 000 000 [EUR] par prasījumu neatkarīgi no cietušo skaita;
- b) ja nodarīti zaudējumi īpašumam – 1 000 000 [EUR] par prasījumu neatkarīgi no cietušo skaita.

[..]”

7 Direktīvas 2009/103 18. pants “Tiesības izvirzīt tiešu prasījumu [celt tiešu prasību]” ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis nodrošina, ka pusēm, kas cietušas 3. pantā minētā apdrošinātā transportlīdzekļa izraisītā negadījumā, ir tiesības izvirzīt [celt] tiešu prasību pret apdrošināšanas sabiedrību, kas sedz atbildīgās personas civiltiesisko atbildību.”

Polijas tiesības

8 1964. gada 23. aprīļa *ustawa – Kodeks cywilny* (Likums par Civilkodeksu) (1964. gada *Dz. U.*, Nr. 16, 93. pozīcija), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (turpmāk tekstā – “Civilkodekss”), 363. panta 1. punktā ir noteikts:

“Zaudējumi ir jāsedz saskaņā ar cietušās puses izvēli – vai nu atjaunojot lietu iepriekšējo stāvokli, vai arī samaksājot attiecīgu naudas summu. Tomēr, ja iepriekšējā stāvokļa atjaunošana nav iespējama vai tā radītu pārmērīgas grūtības vai izmaksas atbildīgajai pusei, cietušajai pusei ir tiesības tikai uz atlīdzību naudas izteiksmē.”

9 Civilkodeksa 822. panta 1. un 4. punktā ir noteikts:

“1. Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumā apdrošinātājs apņemas samaksāt līgumā paredzēto atlīdzību par zaudējumiem, kas nodarīti trešām personām, attiecībā uz kurām apdrošinājuma ņēmējs vai apdrošinātais ir uzņēmies atbildību.

[..]

4. Persona, kurai ir tiesības uz atlīdzību saistībā ar apdrošināšanas gadījumu, ko sedz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgums, var vērsties ar tiešu prasību pie apdrošinātāja.”

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

10 Iesniedzējtiesā – *Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie* (Galvaspilsētas Varšavas rajona tiesa Varšavā, Polija) – tiek izskatītas sešas lietas. Piecas no šīm tiesvedībām attiecas respektīvi uz prasītājiem BF, ZN, NK, KP un RD, kuri katrs pieprasa atlīdzināt zaudējumus, kas nodarīti viņu transportlīdzeklim ceļu satiksmes negadījumā. Sestajā tiesvedībā AR lūdz atlīdzināt zaudējumus, kas viņa transportlīdzeklim nodarīti tāpēc, ka aizkrita garāžas vārti.

- 11 Prasītāji pamatlietā novērtēja kaitējumu, pamatojoties uz remonta izmaksām, kas atbilst oriģinālo rezerves daļu un bojātā transportlīdzekļa remontam vajadzīgā darbaspēka paredzamajai tirgus vērtībai. Tā kā attiecīgo transportlīdzekļu remonts vēl nav veikts, iesniedzējtiesa šīs remonta izmaksas kvalificē kā “hipotētiskas”. Savukārt atbildētājas pamatlietā, proti, apdrošināšanas sabiedrības, kas sedz to personu civiltiesisko atbildību, kurām ir pienākums atlīdzināt zaudējumus prasītājiem pamatlietās, apgalvo, ka šī atlīdzība nevar pārsniegt faktiski nodarīto zaudējumu summu, kas aprēķināta saskaņā ar tā dēvēto “diferenciālo” metodi. Saskaņā ar šo metodi šai summai ir jāatbilst starpībai starp vērtību, kāda būtu bijusi bojātajam transportlīdzeklī, ja negadījums nebūtu noticis, un šī transportlīdzekļa pašreizējo vērtību tā bojātā stāvoklī. Šo apdrošināšanas sabiedrību ieskatā remonta izmaksas var ņemt vērā tikai tad, ja ir pierādīts, ka tās faktiski ir radušās.
- 12 Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar valsts tiesībām zaudējumu atlīdzības mērķis ir piešķirt cietušajai pusei summu, kas atbilst starpībai starp bojātās mantas vērtību un vērtību, kāda tai būtu bijusi, ja zaudējumi nebūtu radušies, vienlaikus neļaujot šai pusei iedzīvoties.
- 13 Tā precizē, ka saskaņā ar Polijas judikatūru bojātā transportlīdzekļa īpašniekam maksājamā atlīdzība ir jāaprēķina, pamatojoties uz hipotētiskām šī transportlīdzekļa remonta izmaksām, neatkarīgi no tā, vai īpašnieks to ir faktiski remontējis vai plāno remontēt. Atlīdzība, ņemot vērā šādas hipotētiskas remonta izmaksas, kuras lielā mērā pārsniegtu nodarītā kaitējuma apmēru, kas noteikts, balstoties uz diferencēto metodi, tiktu piešķirta pat cietušajiem, kuri jau ir pārdevuši savu bojāto transportlīdzekli un kuri tādējādi neizmantoju šo atlīdzību remonta veikšanai. Iesniedzējtiesas ieskatā šī prakse rada šo personu nepamatotu iedzīvošanos uz visu pārējo apdrošinājuma ņēmēju rēķina, kuriem apdrošināšanas sabiedrības liek segt izmaksas, kādas rodas no šīm pārmērīgajām atlīdzībām, pieprasot tiem maksāt arvien augstākas prēmijas.
- 14 Iesniedzējtiesas ieskatā šo judikatūru, kas ir kritizējama tādā ziņā, ka tā atsevišķos gadījumos ļauj cietušajai pusei iedzīvoties, varētu pamatot ar Savienības tiesībās paredzēto ceļu satiksmes negadījumos cietušo īpašo aizsardzību. Tādējādi tā uzskata, ka ir jāprecizē cietušā tiesību apjoms, kas izriet no Direktīvas 2009/103 18. pantā paredzētajām tiesībām celt tiešu prasību pret apdrošināšanas sabiedrību.
- 15 Iesniedzējtiesa it īpaši šaubās par pēdējo minēto tiesību piemērojamību, ņemot vērā, ka atbilstoši Polijas tiesībām prasība, kas celta pret atbildīgo personu, pēc cietušā izvēles var būt vai nu atlīdzības samaksa naudas izteiksmē, vai bojātā transportlīdzekļa remonts, proti, izpildījums natūrā, lai gan Civilkodeksa 822. panta 1. punktā ir paredzēts, ka apdrošināšanas sabiedrība var būt parādā tikai izpildījumu naudas izteiksmē.
- 16 Iesniedzējtiesa tādējādi vēlas noskaidrot, vai Savienības tiesības pieļauj valsts tiesību normas, kuru dēļ cietušajam, kas vēlas celt tiešu prasību pret apdrošināšanas sabiedrību, tiek liegts viens no valsts tiesībās paredzētajiem zaudējumu atlīdzības veidiem. Tā sliecas uzskatīt, ka Savienības tiesības ir jāinterpretē tā, lai uz šo jautājumu tiktu sniegta apstiprinoša atbilde.
- 17 Tomēr tā arī šaubās par cietušā pret apdrošinātāju celtās tiešās prasības, ar kuru šī persona pieprasa veikt tās transportlīdzekļa remontu, mērķi. Proti, būtu iespējams vai nu atcelt no Civilkodeksa 822. panta 1. punkta izrietošo noteikumu, saskaņā ar kuru apdrošinātāja izpildījums var būt tikai naudas izteiksmē, un tādējādi ļaut cietušajam pieprasīt, lai apdrošinātājs apmaksā tās bojātā transportlīdzekļa remontu, vai arī atzīt cietušā tiesības pieprasīt no apdrošinātāja nevis veikt remontu, bet gan šim nolūkam nepieciešamo līdzekļu samaksu.

- 18 Iesniedzējtiesa sliecas atbalstīt otro iespēju. Tomēr tā arī šaubās, vai Savienības tiesības nepieļauj tādu valsts tiesību normu piemērošanu, kas ļautu transportlīdzekļa remontam nepieciešamo līdzekļu samaksu cietušajam pakļaut nosacījumiem, kuru mērķis ir nepieļaut, ka tā šos līdzekļus izlieto citiem nolūkiem, nevis minētajam remontam, un ka tā izmanto situāciju, kad negadījuma dēļ palielinās tās īpašums. Turklāt iesniedzējtiesai ir šaubas, vai tiesības prasīt no apdrošinātāja samaksāt bojātā transportlīdzekļa remontam vajadzīgos līdzekļus ir jāatzīst arī gadījumā, ja šāda transportlīdzekļa īpašnieks to jau ir pārdevis, kālab viņam nav faktiskas iespējas veikt tā remontu.
- 19 Visbeidzot, iesniedzējtiesa uzskata, ka atbildēm uz prejudiciālajiem jautājumiem ir nozīme arī, lai atrisinātu strīdu, kurā prasītājs pamatlietā ir AR, pat ja zaudējumi, kas transportlīdzeklim nodarīti tāpēc, ka aizkrata garāžas vārti, neietilpst Direktīvas 2009/103 piemērošanas jomā. Ņemot vērā “vienlīdzības likuma priekšā principu”, tai šķiet saprātīgi šādā strīdā piemērot tos pašus principus, kādi ir piemērojami citās pamatlietās.
- 20 Šādos apstākļos *Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie* (Galvaspilsētas Varšavas rajona tiesa Varšavā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:
- “1) Vai [Direktīvas 2009/103] 18. pants kopsakarā ar tās 3. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru cietušais, kurš ceļ tiešu prasību atlīdzināt kaitējumu, kas tā transportlīdzeklim nodarīts saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, pret apdrošināšanas sabiedrību, kura sedz nelaiemes gadījuma izraisītāja civiltiesisko atbildību, no apdrošināšanas sabiedrības var saņemt tikai atlīdzību viņa īpašumam nodarītā zaudējuma faktiskajā un aktuālajā apmērā, t.i., starpību starp transportlīdzekļa [vērtību] tādā stāvoklī, kāds tas bija pirms ceļu satiksmes negadījuma, un bojāta transportlīdzekļa [vērtību], tai pieskaitot faktiski jau radušās attaisnotās transportlīdzekļa remonta izmaksas, kā arī citas faktiski jau radušās attaisnotās izmaksas negadījuma dēļ, ņemot vērā, ka tad, ja tas pieprasītu novērst zaudējumus tieši atbildīgajai personai, tas pēc savas izvēles atlīdzības vietā varētu pieprasīt no tās atjaunot transportlīdzekli tādā stāvoklī, kādā tas bija pirms nelaiemes gadījuma (pieprasīt, lai zaudējumu novērstu atbildīgā persona personīgi vai tās apmaksāta remontdarbīca)?
- 2) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša – vai [Direktīvas 2009/103] 18. pants kopsakarā ar tās 3. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru cietušais, kurš ceļ tiešu prasību atlīdzināt kaitējumu, kas tā transportlīdzeklim nodarīts saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu, pret apdrošināšanas sabiedrību, kas sedz nelaiemes gadījuma izraisītāja civiltiesisko atbildību, tā vietā, lai saņemtu atlīdzību tā īpašumam nodarīto zaudējumu faktiskajā un aktuālajā apmērā, t.i., starpību starp transportlīdzekļa [vērtību] tādā stāvoklī, kāds tas bija pirms negadījuma, un bojāta transportlīdzekļa [vērtību], tai pieskaitot faktiski jau radušās attaisnotās transportlīdzekļa remonta izmaksas, kā arī citas faktiski jau radušās attaisnotās izmaksas negadījuma dēļ, var saņemt tikai summu, kura atbilst tai, kas nepieciešama, lai atjaunotu transportlīdzekli tādā stāvoklī, kāds tas bija pirms negadījuma, ņemot vērā, ka tad, ja tā pieprasītu novērst zaudējumus tieši no atbildīgās personas, tā pēc savas izvēles atlīdzības vietā varētu pieprasīt no atbildīgās personas atjaunot transportlīdzekli tādā stāvoklī, kāds tas bija pirms negadījuma (nevis tikai dot līdzekļus šim nolūkam)?

- 3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša un atbilde uz otro jautājumu ir noliedzoša – vai [Direktīvas 2009/103] 18. pants kopsakarā ar tās 3. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru apdrošināšanas sabiedrība, kurā mehānisko transportlīdzekļu izmantošanas rezultātā bojātā transportlīdzekļa īpašnieks vērsās ar lūgumu atlīdzināt hipotētiskus izdevumus, kuri tam nav radušies, bet kuri tam rastos, ja tas nolemtu atjaunot transportlīdzekli tādā stāvoklī, kāds tas bija pirms negadījuma, var:
- a) samaksāt atlīdzību ar nosacījumu, ka cietušais ir pierādījis, ka tam ir faktiski nodoms remontēt transportlīdzekli konkrētā veidā pie konkrēta mehāniķa par konkrētu detaļu un pakalpojuma cenu un samaksāt remontam paredzētos līdzekļus tieši šim mehāniķim (vai, attiecīgā gadījumā, remontam nepieciešamo daļu pārdevējam), nosakot, ka šie līdzekļi ir jāatmaksā, ja mērķis, kuram tie tika samaksāti, netiktu sasniegts, bet ja to nevar;
 - b) samaksāt atlīdzību ar nosacījumu, ka patērētājs ir apņēmis noteiktā termiņā pierādīt, ka tas samaksātos līdzekļus ir izmantojis transportlīdzekļa remontam, vai atdot tos apdrošināšanas sabiedrībai, bet ja to nevar;
 - c) pēc šo līdzekļu samaksas ar norādi uz samaksas mērķi (to izmantošanas veidu) un nepieciešamā laikposma beigām, kurā cietušais var veikt transportlīdzekļa remontu, pieprasīt tam pierādīt, ka šie līdzekļi tika izlietoti remontam, vai atmaksāt šos līdzekļus,

lai novērstu cietušā iedzīvošanos kaitējuma dēļ?

- 4) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša un atbilde uz otro jautājumu ir noliedzoša – vai [Direktīvas 2009/103] 18. pants kopsakarā ar tās 3. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru cietušais, kurš vairs nav bojātā transportlīdzekļa īpašnieks, jo tas ir pārdevis to un saņēmis naudu, tādēļ tas vairs nevar saremontēt šo transportlīdzekli – tādējādi nevar pieprasīt no apdrošināšanas sabiedrības, kas sedz nelaimes gadījuma izraisītāja civiltiesisko atbildību, atlīdzināt tāda remonta izmaksas, kurš būtu nepieciešams, lai atjaunotu transportlīdzekli tādā stāvoklī, kāds tas bija pirms negadījuma, un [cietušā] prasība ir attiecināta tikai uz pieprasījumu apdrošināšanas sabiedrībai samaksāt atlīdzību tādā apmērā, kas atbilst tā īpašumam nodarīto zaudējumu faktiskajam un aktuālajam apmēram, proti, starpībai starp transportlīdzekļa vērtību tādā stāvoklī, kāds tas bija pirms negadījuma, un bojāta transportlīdzekļa vērtību, tai pieskaitot faktiski jau radušās attaisnotās transportlīdzekļa remonta izmaksas, kā arī citas faktiski jau radušās attaisnotās izmaksas negadījuma dēļ?”

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

- 21 Tiesai iesniegtajos apsvērumos RD apgalvo, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieņemams, jo prejudiciālie jautājumi patiesībā ir vērsti uz to, lai apšaubītu Polijas tiesībās paredzēto mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas noteikumu kārtību. Savukārt Polijas valdība norāda, ka pamatlietās izskatāmo prasību mērķis ir nevis atjaunot prasītāju pamatlietās transportlīdzekļus, bet gan samaksāt tiem atlīdzību naudas izteiksmē, kālab pirmie divi jautājumi esot jāuzskata par hipotētiskiem un tālab par nepieņemamiem.
- 22 Šajā ziņā no Tiesas judikatūras, protams, izriet, ka atbilstoši pašlaik spēkā esošajām Savienības tiesībām dalībvalstis principā savu civiltiesiskās atbildības sistēmu ietvaros var brīvi noteikt it īpaši to, kādi transportlīdzekļu izraisīti zaudējumi ir jāatlīdzina, šo zaudējumu atlīdzības apmēru un personas, kurām ir tiesības saņemt minēto atlīdzību (spriedums, 2021. gada 20. maijs, K.S. (Bojāta transportlīdzekļa vilkšanas izdevumi), C-707/19, EU:C:2021:405, 25. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 23 Tomēr šajā lietā prejudiciālie jautājumi neattiecas uz iepriekšējā punktā minētajām jomām. Proti, ar jautājumiem iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2009/103 18. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu, kurā ir paredzēti konkrēti veidi, kā personas, kurām ceļu satiksmes negadījumā ir nodarīts kaitējums, izmanto savas šajā pantā atzītās tiesības celt tiešu prasību pret apdrošinātāju, kas sedz atbildīgās personas nodarīto kaitējumu.
- 24 Turklāt ar Polijas valdības argumentu, saskaņā ar kuru pamatlietās izskatāmās prasības attiecas nevis uz konkrēto bojāto transportlīdzekļu atjaunošanu, bet gan uz atlīdzības samaksu naudas izteiksmē, nepietiek, lai pierādītu, ka pirmie divi iesniedzējtiesas jautājumi ir hipotētiski.
- 25 Proti, no šīs tiesas norādēm, kas apkopotas šī sprieduma 13.–17. punktā, izriet, ka tā labi apzinās, ka pamatlietās izskatāmās prasības ir vērstas uz atlīdzības samaksu naudas izteiksmē. Tomēr tā tostarp vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 2009/103 18. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja dalībvalsts tiesiskajā regulējumā ir paredzēts, ka cietušais var pieprasīt no personas, kura ir atbildīga par zaudējumiem, vai nu atlīdzības samaksu naudas izteiksmē, vai bojātā transportlīdzekļa atjaunošanu, šī persona, īstenojot savas tiesības celt tiešu prasību pret apdrošinātāju, kas sedz atbildīgās personas civiltiesisko atbildību, var pieprasīt no šī apdrošinātāja atlīdzību naudas izteiksmē, kas tiktu aprēķināta, balstoties nevis uz tā dēvēto diferencēto metodi, bet gan uz izdevumiem, kādi ir vajadzīgi minētā transportlīdzekļa atjaunošanai.
- 26 No tā izriet, ka iesniedzējtiesas jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju un nav hipotētiski.
- 27 Tomēr ir jākonstatē, ka saskaņā ar iesniedzējtiesas norādēm strīds pamatlietā starp AR, no vienas puses, un PK un CR, no otras puses, ir vērsts uz to zaudējumu atlīdzību, kas transportlīdzeklim ir nodarīti tāpēc, ka aizkrita garāžas vārti.
- 28 Direktīvas 2009/103 mērķis ir nodrošināt mehānisko transportlīdzekļu izraisītajos negadījumos cietušo aizsardzību, un tas ir mērķis, kuru Savienības likumdevējs pastāvīgi ir izvirzījis un stiprinājis (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 20. maijs, K.S. (Bojāta transportlīdzekļa vilkšanas izdevumi), C-707/19, EU:C:2021:405, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 29 Tomēr ir skaidrs, ka personas, kuras pārziņā ir garāža, civiltiesiskā atbildība par to, ka garāžas vārti uzkrīt uz mehāniskā transportlīdzekļa, nav saistīta ar paša transportlīdzekļa nodarītajiem zaudējumiem, bet gan ar zaudējumiem, kas transportlīdzeklim nodarīti tāpēc, ka aizkritis ēkas elements. No tā izriet, kā to atzīst pati iesniedzējtiesa, ka pamatlietas pamatā esošie fakti starp AR, no vienas puses, un PK un CR, no otras puses, neietilpst Direktīvas 2009/103 piemērošanas jomā.
- 30 Iesniedzējtiesa tomēr norāda, ka, ņemot vērā “vienlīdzības likuma priekšā principu”, tai šķiet saprātīgi minētajam strīdam piemērot tos pašus noteikumus, kas ir piemērojami citās pamatlietās. Ciktāl tā tikai apsver sekas, kādas var izrietēt no šī sprieduma, pamatojoties uz Polijas tiesībās atzītu principu, pietiek atgādināt, ka LESD 267. pantā paredzētajā procedūrā Tiesas kompetencē nav nedz interpretēt valsts tiesības, nedz piemērot tiesību normas konkrētai situācijai, kas ir vienīgi iesniedzējtiesas kompetencē (šajā nozīmē skat. rīkojumu, 2020. gada 3. septembris, *Vikingo Fővállalkozó*, C-610/19, EU:C:2020:673, 68. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī rīkojumu, 2023. gada 9. janvāris, *A.T.S.* 2003, C-289/22, EU:C:2023:26, 29. punkts). Tālab ar šiem apsvērumiem nepietiek, lai pierādītu, ka pastāv saikne starp pirmā strīda priekšmetu un lūgto Savienības tiesību interpretāciju.

- 31 Tādējādi, ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ir jākonstatē, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams, izņemot, ciktāl tas attiecas uz strīdu starp AR, no vienas puses, un PK un CR, no otras puses, attiecībā uz kuru tas ir nepieņemams.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 32 Ar jautājumiem, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2009/103 18. pants kopsakarā ar šīs direktīvas 3. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru – tad, ja persona, kuras transportlīdzeklim ir iestājies apdrošināšanas gadījums ceļu satiksmes negadījuma dēļ, ceļ tiešu prasību pret atbildīgās personas apdrošinātāju – tiek paredzēts, ka vienīgais atlīdzības veids no minētā apdrošinātāja ir atlīdzības samaksa naudas izteiksmē, un attiecīgā gadījumā tiek norādīts, kādi pienākumi izriet no šīm tiesību normām attiecībā uz šādas atlīdzības aprēķināšanas metodi un tās samaksas nosacījumiem.
- 33 Direktīvas 2009/103 3. pantā ir paredzēts pienākums katrai dalībvalstij, ievērojot atkāpes, ko tās var noteikt saskaņā ar šīs direktīvas 5. pantu, veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta.
- 34 Šajā ziņā vispirms jāatzīmē, ka – tā kā iesniedzējtiesa nav norādījusi pretējo – piecas pamatlīetas, kurās lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ticis atzīts par pieņemamu, neattiecas uz personām vai transportlīdzekļiem, attiecībā uz kuriem Polijas Republika būtu izmantojusi 5. pantā paredzētās atkāpes.
- 35 Attiecībā uz Direktīvas 2009/103 18. pantā nostiprinātajām cietušo tiesībām celt tiešu prasību pret apdrošinātāju ir jākonstatē, ka šī tiesību norma neliedz valsts tiesībās paredzēt, ka šis atlīdzības saņemšanas veids var būt tikai izpildījums naudas izteiksmē.
- 36 Proti, ir jānorāda – no šīs direktīvas 30. apsvēruma izriet, ka šīs tiesības nozīmē ļaut cietušajam atsaukties uz apdrošināšanas līgumu un tieši vērsties pie apdrošināšanas sabiedrības. No tā izriet, ka šādas prasības priekšmets var būt tikai tas, ka atbildīgās personas apdrošinātājs tieši sniedz pakalpojumu cietušajam, kas šim apdrošinātājam būtu bijis jāsniedz apdrošinātajai personai atbilstoši apdrošināšanas līgumam.
- 37 Tādējādi, ja apdrošināšanas līgumā definētais apdrošinātāja izpildījums ir tikai finansiāls, minētās direktīvas 18. pantam nav pretrunā tas, ka tiešas prasības, ko cietušais ceļ pret apdrošinātāju, priekšmets obligāti ir atlīdzības samaksa naudas izteiksmē.
- 38 Šajā ziņā, kā ģenerāladvokāts būtībā ir norādījis secinājumā 52. punktā, šādu interpretāciju apstiprina fakts, ka Direktīvas 2009/103 9. pantā citastarp ir noteikts obligātais minimālais segums minimālās atlīdzības summu veidā.
- 39 Šajā lietā tas attiecas uz tiešajām prasībām, kas pamatlietā celtas saskaņā ar minētās direktīvas 18. pantu, jo, kā izriet no Tiesai sniegtās informācijas, Civilt kodeksa 822. panta 1. punktā ir paredzēts, ka apdrošinātāja izpildījums var būt tikai naudas izteiksmē.

- 40 Šajā kontekstā iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi attiecas arī uz šādas atlīdzības naudas izteiksmē aprēķināšanas un samaksas veidu, it īpaši uz iespēju paredzēt šādas atlīdzības samaksai, ko veic apdrošinātājs, nosacījumus, kuru mērķis ir nodrošināt, ka cietušais to faktiski izmanto sava transportlīdzekļa remontam, kas izslēgtu iespēju, ka šī atlīdzība varētu atbilst tā bojātā transportlīdzekļa atjaunošanas izmaksām tad, ja šī persona būtu pārdevusi šo transportlīdzekli tādā stāvoklī, kādā tas bija.
- 41 Šajā ziņā ir lietderīgi norādīt, ka valstu tiesas ir tiesīgas nodrošināt, lai Eiropas Savienības tiesību sistēmas garantēto tiesību aizsardzība neradītu prasītāju nepamatotu iedzīvošanos (spriedumi, 2021. gada 25. marts, *Balgarska Narodna Banka*, C-501/18, EU:C:2021:249, 125. punkts, un 2023. gada 21. marts, *Mercedes Benz* (Ar pārveidošanas ierīcēm aprīkotu mehānisko transportlīdzekļu ražotāju atbildība), C-100/21, EU:C:2023:229, 94. punkts).
- 42 Tomēr jāatgādina, ka pienākums apdrošināt civiltiesisko atbildību pret mehānisko transportlīdzekļu radītajiem zaudējumiem trešām personām atšķiras no šo zaudējumu atlīdzības apmēra, kas izriet no apdrošinātās personas civiltiesiskās atbildības. Proti, pirmais tiek definēts un garantēts Savienības tiesiskajā regulējumā, savukārt otrais būtībā ir reglamentēts valsts tiesībās (spriedums, 2021. gada 20. maijs, K.S. (Bojāta transportlīdzekļa vilkšanas izdevumi), C-707/19, EU:C:2021:405, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 43 Tādējādi Savienības tiesiskā regulējuma mērķis nav saskaņot dalībvalstu civiltiesiskās atbildības sistēmas, tās principā var brīvi noteikt civiltiesiskās atbildības sistēmu, kas piemērojama par kaitējuma atlīdzību ceļu satiksmes negadījumos (spriedums, 2021. gada 20. maijs, K.S. (Bojāta transportlīdzekļa vilkšanas izdevumi), C-707/19, EU:C:2021:405, 24. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 Tādējādi, kā atgādināts šī sprieduma 22. punktā, atbilstoši pašlaik spēkā esošajām Savienības tiesībām dalībvalstis principā savu civiltiesiskās atbildības sistēmu ietvaros var brīvi noteikt it īpaši to, kādi transportlīdzekļu izraisīti zaudējumi ir jāatlīdzina, šo zaudējumu atlīdzības apmēru un personas, kurām ir tiesības saņemt minēto atlīdzību.
- 45 Tomēr dalībvalstīm savas kompetences šajā jomā ir jāīsteno, ievērojot Savienības tiesības, un valsts tiesību normas par zaudējumu atlīdzību ceļu satiksmes negadījumos nevar atņemt Savienības tiesiskajam regulējumam lietderīgo iedarbību, it īpaši automātiski izslēdzot vai nesamērīgi ierobežojot cietušā tiesības saņemt atlīdzību no transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2021. gada 20. maijs, K.S. (Bojāta transportlīdzekļa vilkšanas izdevumi), C-707/19, EU:C:2021:405, 26. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2021. gada 10. jūnijs, *Van Ameyde España*, C-923/19, EU:C:2021:475, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 46 Šajā ziņā jānorāda – ja cietušais, īstenojot savas tiesības celt tiešu prasību pret apdrošinātāju, kas sedz par nodarītajiem zaudējumiem atbildīgās personas civiltiesisko atbildību, pieprasa, lai apdrošinātājs tam sniedz apdrošināšanas līgumā paredzēto izpildījumu, šī izpildījuma samaksu var pakļaut tikai šajā līgumā skaidri paredzētajiem nosacījumiem.
- 47 Tādējādi, kā ģenerāladvokāts ir uzsvēris secinājumā 62. punktā, ja vien netiek apdraudēta Direktīvas 2009/103 18. pantā paredzēto tiesību celt tiešu prasību lietderīgā iedarbība, šī sprieduma 40. punktā izklāstīto nosacījumu sekas nevar būt tādas, ka tiek izslēgts vai ierobežots no šīs direktīvas 3. panta izrietošais apdrošinātāja pienākums segt visu atlīdzību, kas par zaudējumiem atbildīgajai personai ir jāsamaksā cietušajam tam nodarītā kaitējuma dēļ.

- 48 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2009/103 18. pants kopsakarā ar šīs direktīvas 3. pantu ir jāinterpretē tādējādi, ka:
- tas pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru – tad, ja persona, kuras transportlīdzeklī ir iestājies apdrošināšanas gadījums ceļu satiksmes negadījuma dēļ, ceļ tiešu prasību pret atbildīgās personas apdrošinātāju – tiek paredzēts, ka vienīgais atlīdzības veids no minētā apdrošinātāja ir atlīdzības samaksa naudas izteiksmē;
 - tas nepieļauj šīs atlīdzības aprēķināšanas kārtību, kā arī nosacījumus par tās samaksu, ciktāl to dēļ atbilstoši 18. pantam celtas tiešas prasības kontekstā tiek izslēgts vai ierobežots no 3. panta izrietošais apdrošinātāja pienākums segt visu atlīdzību, kas par zaudējumiem atbildīgajai personai ir jāsamaksā cietušajam tam nodarītā kaitējuma dēļ.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 49 Attiecībā uz pamatlīetas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību 18. pants kopsakarā ar šīs direktīvas 3. pantu,

ir jāinterpretē tādējādi, ka

- tas pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru – tad, ja persona, kuras transportlīdzeklī ir iestājies apdrošināšanas gadījums ceļu satiksmes negadījuma dēļ, ceļ tiešu prasību pret atbildīgās personas apdrošinātāju – tiek paredzēts, ka vienīgais atlīdzības veids no minētā apdrošinātāja ir atlīdzības samaksa naudas izteiksmē;
- tas nepieļauj šīs atlīdzības aprēķināšanas kārtību, kā arī nosacījumus par tās samaksu, ciktāl to dēļ atbilstoši 18. pantam celtas tiešas prasības kontekstā tiek izslēgts vai ierobežots no 3. panta izrietošais apdrošinātāja pienākums segt visu atlīdzību, kas par zaudējumiem atbildīgajai personai ir jāsamaksā cietušajam tam nodarītā kaitējuma dēļ.

[Paraksti]